Opłate pocztową uiszczono ryczałtem

Цана асобнага нумару 20 грошаў.

НАРОДНАЯ СПРАВА

Выходзіць два разы ў тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6. (Wileńska 12, m. 6). Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр. Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№. 29 — Вільня, Чацьвер, 28-га кастрычніка 1926 г. — Год I.

По загаду камісара ўраду на м. Вільню з 27 кастрычніка сканфіскаваны № 28 „Народнае Справы“ за перадавіцу „Першыя Вынікі“.

Зьвяга ня спыняецца.

Мы ўжо выясьнялі справу забойства шпіка Івашкевіча былым сябрам „Грамады“ Юдзёнкам, скатаваным перад тым нялюдзка ў паліцэйскай катоўні. Ня гледзячы на гэта, кожын дзень буржуазная прэса падае ўсё новыя „факты“ такога-ж роду. Так „Słowo“ і „Dziennik Wil.“ надовячы падалі вестку з Маладэчанскага павету—сьвядома ілжывую, быццам нейкага Казіміра Сэрафімовіча з вёскі Глінянкі, Гарадоцкае гміны, тамтэйшыя грамадзісты прымушалі запісацца ў гурток, а як той адмовіўся, дык спалілі ягоную пуню з дабром. У сувязі з гэтым паліцыя быццам арыштавала сэкрэтара гуртка, Янку Дразда, які „не пасьпеў уцячы“. — Вось-жа ўсё гэта ад першага да апошняга слова—брахня: Сэрафімовіч—паляк, уласьнік трох валок зямлі, яўны і выразны вораг усяго беларускага ды працоўнага, і толькі фантазія панскіх наймітаў з „Słowa“ і „Dzien. Wil.“ магла жадаць уваходу такога чалавека ў гурток! Пажар у яго пуні ўзьняўся ад таго, што сын Сэрафімовіча, вярнуўшыся п'яны з кірмаша, зацярушыў усярэдзіне агонь. Дразда, як грамадзіста, паліцыя, праўда, памыкалася прычапіць да гэтае справы, але ўраз-жа выпусьціла, сцьвярдзіўшы яго „alibi“ (знача, ён там ня мог быць у мамэнт выбуху пажару). Што-ж да „непасьпеньня ўцячы“, дык ён, як нявінны, і ня думаў уцякаць, дый пасьля звальненьня не ўцякае!

Мы падробна асьвяцілі гэты „факт“, каб даць меру ўсіх гэных прэсавых закідаў, якія што-дня робяцца „Грамадзе“. Тут, гаворыцца і аб „раздачы аружжа“ гуртком, толькі неяк нідзе ня злоўленага... Тут і „баечныя“ сумы бальшавіцкіх грошаў, якія нейкім таёмным чынам здалеў бачыць і палічыць сам рэдактар „Słowa“! Тут і „стратэгічнае разьмяшчэньне“ гурткоў—на выпадак вайны... Тут, урэшце, і „падгатоўка паўстаньня“, якое „Dzien. Wil.“ вызначае на дзень 1-га мая 1927 году,—дзень сусьветнага Сьвята Працы!

Ведама, калі-б істнаваў хоць нейкі цень праўды ў-ва усім гэтым, дык ня было-б патрэбы паном Обстам, Цатам і Борам так „працаваць“, выдумляючы розныя „факты“ кшталтам пададзеных. Але „факты“ гэныя такога роду, што ніякі суд ня можа пабудаваць на іх хоць болей меней праўдападобнага абвіненьня.

Падаючы да агульнага ведама агідныя мэтады польскае буржуазнае прэсы ў барацьбе з арганізованым беларускім рухам, мы йшчэ раз заклікаем беларускіх сялян не паддавацца страху, а на ўсю гэную зьвягу адказаць далейшай працай над арганізацыяй сваіх сіл. Сіла арганізаванае масы—найлепшая гарантыя нашых правоў і нашае волі.

Перамога сялянска-работніцкае ідэалёгіі.

Пад той час, як розныя служкі буржуазіі стараюцца разьбіць створаны „Грамадой“ адзіны фронт сялян і работнікаў у Заходняй Беларусі,—братні нам украінскі народ, які жыве пад Польшчай у аднолькавых з намі варунках, узыйшоў на пракладзены намі шлях еднасьці працоўных вёскі і места. Дзьве найпаважнейшыя ў Заходняй Украіне сацыялістычныя партыі: Украінскі Сялянскі Саюз і работніцкая „Народная Воля“—злучыліся ў-вадно і стварылі адну **супольную арганізацыю сялян і работнікаў пад назовам: „Украінскае Сялянска-Работніцкае Сацыялістычнае Аб'яднаньне“** (скарочана—„Сел.-Роб.“).

Гэтак узмацняюцца рады актыўных барацьбітаў за правы і волю Украінскага народу. Гэтак жыцьцё красамоўна пацьвярджае правільнасьць таго шляху, па якім ідзе сучасны беларускі адраджэнскі рух.

Дык шчыра вітаем украінскіх „сель-робаў“ і жадаем ім удачы ў іх далейшай працы й змаганьні, бачучы ў еднасьці працоўных залог іх перамогі.

Адозва.

Масавы рост Беларускае Сялянска Работніцкае арганізацыі ўзварушыў буржуазію, якая, бяз розніцы кірункаў, у сваей прэсе павяла энэргічную атаку на Грамаду, заклікаючы Урад да парушэньня Канстытуцыі і разгрому нашае легальнае партыі. Усялякага роду вывядоўцы і правакатары кружацца каля арганізацый Грамады на мяйсцох, стараючыся пралезьці ў партыю, справакаваць яе і вызваць на якія-сь нязгодныя з тактыкай партыі выступленьні. Наш адказ на гэта: арганізацыя, аб'яднаньне, дысцыпліна. Толькі самкнуўшы цесна свае рады і моцныя сваей вытрыманасьцю мы адаб'ём кожную атаку варожых нам сіл. Толькі ў цеснай сувязі між паасобнымі Гурткамі і Гурткоў са сваім Павятовым Камітэтам—сіла і карысьць у працы. Ніякіх сэпаратных шагоў! Усіх правакатараў і вывядоўцаў гнаць ад сябе як найдалей; асабліва зьвяртаем на гэта ўвагу прыгранічных Гурткоў. Перамагае заўсёды той, хто мае сталёвыя нэрвы, вытрыманасьць і ўмее захоўваць халодную кроў. Нам у сучасны момант трэба мець як можна больш спакою і сілы, каб адкінуць усе бязглуздыя нападкі на Грамаду з боку нашых ворагаў.

Вялейскі Павятовы Камітэт
Белар. Сял.-Раб. Грамады.

20. X. 1926 г.

Крывадушнасьць пэпэсаў.

На сходзе Галоўнай Рады П. П. С. (Польскай Партыі Сацыялістаў) прынята палітычная рэзалюцыя, у якой партыя востра крытыкуе ўрад...—можа хто падумае: сучаснага прэм'ера Пілсудскага?! —Не, барані, Божа: ўрад Бартля, якога **ўжо няма**. Запраўды-ж—„палітычная“ рэзалюцыя!.. Ня кажа толькі рэзалюцыя аб тым, што ўсе нястачы ўраду Бартля—ў дзесяць разоў павялічаны ўрадам марш. Пілсудскага...

„Урад Бартля, — адважна б'е па нябошчыку рэзалюцыя пэпэсаў—страшэнна распусьціў капіталістычную рэакцыю і клерыкальны лагер у Польшчы“... А ўрад „правадыра ППС“ Пілсудскага — ці-ж ён зьменшыў колькасьць абшарніцка-рэакцыйных міністраў і ўплывы капіталізму ў Польшчы?!

„Урад Бартля не распусьціў Сойму і тым — наадварот—дапусьціў страшэнную фашыстаўскую прапаганду ў краі і аслабленьне дэмакратыі“! — лаюць сьмелыя пэпэсы нябошчыка Бартля... А ўрад Пілсудскага, паночкі, — дык, відаць, адразу паправіў усе гэтыя „палітычныя абмылкі“ Бартля?..

„Добрай працай ураду“ рэзалюцыя прызнае— „чыстку войска, фінансаў, асьветы і адміністрацыі ад рэакцыйных процідзяржаўных элемэнтаў“, — чаго пэпэсы „спадзяюцца і надалей“ ад ураду Пілсудскага... Але-ж Пілсудскі ўвёў у склад ураду такіх яркіх прадстаўнікоў рэакцыі, як — Мэйштовіч і Незабытоўскі...

Галоўнае пытаньне, дзеля якога, здаецца, сабралася ўся Рада (ўваход у склад ураду—побач з трыма абшарнікамі!—„таварыша“ Морачэвскага) —Рада вырашыла таксама — „палітычна“: „Морачэвскі ня вяжа партыі, а партыя не адказывае за Морачэвскага“...—Вось яна „партыйная карнасьць“ слаўнай ППС...

Да ўраду Пілсудскага ППС будзе адносіцца „рэчова“, да міністраў яго—манархістаў-абшарнікаў—таксама...

Далей ідзе—рад дамаганьняў ППС ад новага ўраду. Пералічаць іх нявартa.—Найлепш увесь іх фальш характэрызуецца тым, што, напрыклад, — „выкананьня зямельнай рэформы“ ППС „трэбуе“ ад ураду, зложанага з 3—4 вялікіх абшарнікаў ды з рэшты—малых... А „амністыі для палітычных вязьняў“ ППС ізноў-жа „трэбуе“— ад самага п. міністра справядлівасьці—Мэйштовіча!

У канцы—ясна-ж—не абыйшлося бяз „кветак загранічна-палітычнага розуму“ пэпэсаўскіх. „дыпляматаў“—Жэнэўскага Пратаколу, „Лёкарна“ і т. п...

Гумарыстычна і характэрна для „адналітасьці“ партыі, што Рада добра „ўсыпала“ паном рэдактарам „Роботніка“ за дасьціпную карыкатуру, зьмешчаную ў газэце, прызнаўшы яе — „не на месцы“ („неўласьцівай“). Карыкатура ў першай часьці прадстаўляе Язэпа Пілсудскага з даўных часоў, як правадыра пэпэсаўскіх баёвак, кансьпіратыўнага (тайнага) друкара і разношчыка забароненай уладай „антыпаньствовай бібулы“ (—„камуністычнай“ з пункту гледжаньня тадышняга ўраду!); другая частка карыкатуры — гэта маршалак і прэм'ер Пілсудскі ў магнацкай старапольскай вопратцы, а па бакох — так-жа адзетыя і абыймаючыя яго два манархісты-абшарнікі, якіх ён паклікаў, як сваіх „асабістых прыяцеляў“, да свайго ўраду (Мэйштовіч, Незабытоўскі)... Запраўды-ж, гэткая карыкатура — „неўласьцівая“ з пункту гледжаньня... шчырага „польскага сацыялізму“, асабліва, калі адзін з прадстаўнікоў апошняга нявідочна нарысаваны—на тэй-жа карыкатуры, — схаваны ў кішані аднаго з трох абнятых магнатаў...

Ніколі не зьніштажай сваей беларускай газэты! Прачытаўшы, давай суседу, ці знаёмаму, каб і ён пазнаў праўду аб жыцьці свайго народу і даведаўся, што робіцца на сьвеце!

У Польшчы.

Марш. Пілсудскі ў гасьцях у Радзівілла.

У мінулую нядзелю марш. Пілсудскі гасьціў у Нясьвіжы—рэзыдэнцыі князёў Радзівіллаў. Разам з ім паехалі ў госьці да польскіх магнатаў і міністры-манархісты — Мэйштовіч з Незабытоўскі, ды прадстаўнік правіцы ў урадзе — мін. Ромоцкі. Ведама, туды ж зьляцеліся ўсе выдатнейшыя манархісты, прыдаючы гэтай візыце вялікую палітычную вагу.

Афіцыяльнай мэтай прыезду галавы Польскага ўраду ў Нясьвіж было жаданьне асабіста ўзлажыць ордэр на труну кн. Станіслава Радзівілла, б. ад'ютанта марш. Пілсудскага, забітага ў 1920 годзе.

Дзень склiканьня Сойму.

На канфэрэнцыі прэм. Пілсудскага з старшынёй Сойму Ратаем было пастаноўлена, што 29 будзе выданы дэкрэт прэзыдэнта, аб скліканьні Сойму на 30 кастрычніка, калі і распачнецца бюджэтная праца Сойму.

1.400 інтэрпэляцыяў без адказу.

У прэзыдыуме рады міністраў сабралася каля 1.400 дэпутатскіх інтэрпэляцыяў, якія не атрымалі ніякага адказу. Большая частка інтэрпэляцыяў пададзена ў прэзыдыум рады міністраў дэпутатамі нацыянальных меншасьцяў.

Нота польскага ўраду—Радам.

23/X (ці назаўтрае пасьля паседжаньня Рады Паслоў у гэтай справе...) польскі ўрад выслаў

праз свайго пасла ў Маскве Чычэрыну ноту — у справе Трактату між Літвой і ССРР. У ноце польскі ўрад паўтарае свае даўнейшае тлумачэньне Рыжскага Трактату, у якім урад ССРР заявіў сваю „незаінтэрэсаванасьць у лёсе зямель па-за польска-расейскай граніцай, прызнанай гэтым Трактатам, пакінуўшы вырашэньне яго—выключна Польшчы ў паразуменьні з Літвой“. Што датычыць Літвы. дык для яе абавязкава пастанова Рады Паслоў з 15 сакавіка 1923 г. Гэткім чынам быццам ужо паразуменьне між Польшчай і Літвой, аб якім кажа Рыжскі Трактат, дасягнута...

Але-ж вось уся бяда ў тым, што Літва, ня кажучы ўжо аб ССРР, не прызнае пастановы Рады Паслоў! А ССРР дык не прызнае навет і самае Рады Паслоў, ані Лігі Народаў! Дык урад ССРР і кажа, што дагэтуль паразуменьня між Літвой і Польшчай няма, а з свайго боку ён — падтрымлівае пункт гледжаньня Літвы, аб чым мае-ж права паразумецца сабе з Літвой...

Польска-радавыя перагаворы ў справе гаранцыйнага трактату.

Газэты паведамілі, быццам у панядзелак у Варшаве мелі распачацца перагаворы між Польшчай і Радамі—ў справе заключэньня трактату аб узаемным ненападаньні.

На першым мейсцы — Польшча.

Нейкі дырэктар банку ў Кракаве падлічыў, сколькі якое гаспадарства выдае на армію. Дык вось, у працэнтах—адносна да ўсей сумы бюджэтаў — Аўстрыя выдае на армію толькі 8,3 проц., Румынія—13,6 проц., Англія—14,5, Данія—15.6, проц., Гішпанія—17.9 проц., Чэха-Славакія—21.3 проц., Францыя—25.4 проц., Японія—29.3 проц., Латвія—33.1 проц., **Польшча— 36.2 проц.** Пры гэтым статыстыка дадае, што ўсе пералічаныя краі — значна багацейшыя за Польшчу. Дык ясна, якім руйнуючым зьяўляецца для Польшчы яе ваенны бюджэт...

Праект мілітарызацыі паліцыі ў Польшчы.

„Дзен. Віл.“ падае вестку, быццам урад Пілсудскага маніцца мілітарызаваць (перавясьці на ваенны лад) усю паліцыю ў Польшчы.

Украінская прэса аб забітым куратары.

„Роботнік“ зьмяшчае заяву, якую зрабіла яго карэспандэнту цэнтральная ўлада ўкраінскай умяркаванай нацыянальна палітычнай арганізацыі, так-зван. „ундо“ (орган яе—„Діло“) — з прычыны забойства львоўскага куратара Собіньскага:

„Асоба Собіньскага не карысталася сымпатыяй сярод украінскага грамадзянства. Але-ж таксама аднасілася да яго і значная частка польскага грамадзянства. П. Собіньскі быў найбліжэйшым прыяцелем і бязумоўным выканаўцам волі ведамага эндэцкага пасла Прушыньскага (вельмі падобнага да „нашага“ п. Зьвежыньскага!—Рэд.), старшыні арганізацыі польскіх нацыяналістаў у Львове. Пад націскам гэтага дарадцы куратар Собіньскі зачыніў у сваей акрузе ў 1925—1926 г. каля 2.000 украінскіх школ, гвалцячы нячуваным спосабам волю ўкраінскага насяленьня, якая стыхійна выявілася ў так-званым „школьным плебісцыце“. Забіты куратар быў наагул яркім выразіцелем рэакцыйнай школьнай палітыкі „польскага ўраду“.

Загранiцай.

Рада Паслоў—аб літоўска-расейскім Трактаце.

Рада Паслоў сабралася на паседжаньне 22/Х, каб заявіць яшчэ раз, што „Літоўска-Радавы Трактат ня можа ня ў чым нарушыць пастановы Рады Паслоў з 15-га сакавіка 1923 г.—у справе польска-літоўскай граніцы“. Пастанова Рады Паслоў пададзена да ведама польскага і літоўскага ўрадаў.

Пуанкарэ процi палітыкі Брыяна.

Палітыка паразуменьня з Нямеччынай, якую так рашуча распачаў Брыян, спалохала выдатнейшых павадыроў францускіх нацыяналістаў—з самім Пуанкарэ на чале. Сьпярша „камісар у Сірыі“ Жувэнэль, пасьля рад францускіх генаралаў з Фошам на чале заявілі аб небясьпецы для Францыі ад праектаваных Брыянам уступак Нямеччыне, як—зьняцьце акупацыі Рэйну і г. д. На Пуанкарэ зроблены быў рашучы націск, у выніку якога ён пачаў псаваць усю працу францускай дыпляматыі. Тады і Нямеччына пачала „біць адбой“.

Апошняя нота Рады Паслоў у справе далейшага ваеннага кантролю над Нямеччынай аканчальна абурыла публічную апінію Нямеччыны, якая хоча ўжо дый чуе сябе даволі сільнай, каб звольніцца ад усялякай апекі з боку разваліўшайся Антанты ці Францыі, якая сама просіць Нямеччыну ратаваць яе ад гаспадарчай катастрофы. Дык, відаць, да запраўднага паразуменьня яшчэ далёка. Францускі ўрад, як пішуць францускія газэты, хоча перадусім вырваць ад Нямецкага адмову навет—ад думкі аб злучэньні з Аўстрыяй. Але штосьці немцы на гэта ня йдуць.

Да вынікаў забастоўкі вуглякопаў.

Павадыр англійскіх праф. саюзаў Пуг заявіў, што Англія ў верасьні купіла вугальля 4 мільёны тонаў—усяго на 73,4 мільёнаў фунтаў. Як ведама, да забастоўкі Англія ня толькі ня купляла вугальля ў другіх краёх, а сваім уласным вугальлём здаволівала чуць-што не палову Эўропы.

Далейшае наступленьне народных арміяў у Кітаі.

Паводле апошніх вестак, кантонскія арміі ўсё бліжэй пасоўваюцца на Шанхай, у якім ужо пачалася страшэнная паніка. Манчжурскі дыктатар Чанг-Тто-Лін ня можа пайсьці ратаваць Шанхай, як раней маніўся, бо яго трымае на поўначы павадыр паўночнай народнай арміі ген. Фэнг, які—з дапамогай Масквы — адбудаваў свае разьбітыя нядаўна сілы. Апошнія весткі праз Лёндан кажуць, што ген. Фэнг распачаў ужо новае наступленьне процi Чанг-Тсо-Ліна, якое мае мэтай заняць ізноў Пэкін.

Маніфэст ген. Фэнга.

Узяўшы ў свае рукі ізноў камандаваньне паўночнай народнай арміяй і пачаўшы наступленьне на Пэкін, ген. Фэнг выпусьціў маніфэст да ўсіх кітайцаў, у якім заяўляе, што мэтай яго барацьбы зьяўляецца зьніштажэньне замежнага паняволеньня Кітаю і стварэньне з краю—вольнай магутнай нацыянальнай дзяржавы.

Амэрыканская эскадра ў Шанхаі.

У Шанхайскія воды прышлэ амэрыканская эскадра ў 15 ваенных караблёў, з якіх 12 вялікіх броняносцаў.

„Маніфэст капіталістаў“.

Найвялікшыя капіталісты Эўропы і Амэрыкі выдалі „маніфэст“, у якім кажуць, што дзеля ратаваньня банкрутуючага капіталістычнага ладу трэба скасаваць усе мытныя граніцы і мыты за тавары, якія спыняюць свабодны рух тавараў. Маніфэст гэты выразна скіраваны процi малых — пераважна новаўтвораных дзяржаваў, якіх вялікія дзяржавы хочуць загнаць у гаспадарчую кабалу.

З увагі на вялізарнае значэньне гэнага „маніфэсту“, падамо зьмест яго і выясьненьне значэньня яго ў наступным нумары.

„Манголія—за Карахана“.

Англійскія газэты ня могуць супакоіцца, гледзячы на рацавую палітыку ў Кітаі. Радавы ўрад быццам уступіў супольнаму націску „пэкінскага ўраду“ і схаванага за яго плячыма блёку імпэрыялістаў, — адклікаўшы свайго пасла ў Пэкіне—Карахана. Але, пішуць газэты,—тое, што Рады робяць у Манголіі, можа яшчэ горш для англійскай улады ў Азіі, чым уся проціанглійская вайна ў Кітаі. У выніку лоўкай палітыкі Радаў у Манголіі, цэлы рад мангольскіх валадароў выказаўся за далучэньне Манголіі да Радавага Саюзу. Дык, раскладаючы адзінства Кітаю, англійская палітыка толькі робіць праўна магчымым гэтае злучэньне, якое падсоўвае граніцы ССРР бліжэй да англійскіх валадзеньняў у Азіі.

З жыцьця „Грамады“.

Палітычныя забойствы?

✕ **Цэнтральны Сэкрэтарыят атрымаў тэлеграму, што ўноч з 18 на 19 забіты Павал Іголка, былы сэкрэтар Тымчасовага Пінскага Павятовага Камітэту. Прычыны забойства ня выясьнены.**

✕ **Атрыманы ліст з весткай аб забойстве старшыні Бармутаўскага Гуртка (ў Пружаншчыне) Сямёна Скарыны. Пычына забойства ня ведамыя.**

Рэпрэсіі.

✕ Цэнтральны Сэкрэтарыят Грамады паведамляў ужо тры разы Слонімскага Старасту Пшэцішэўскага аб маючым адбыцца Павятовым Зьезьдзе ў Слоніме. На ўсе тры разы Стараста прысылае забарону, і такім чынам Зьезд у Слоніме, вызначаны на 24./Х., адбыцца ня мог.

Прысланую ў Сэкрэтарыят забарону за № 31986 атрымалі толькі 23./Х. і паведаміць усіх Гуртkоў, што Зьезд забаронены, не маглі.

На Слонімскага Старасту паслана апэляцыя ў Навагрaдзкае Ваяводзтва.

✕ Такі самы выпадак быў і са Зьездам Павятовым у Ваўкавыску, які павінен быў адбыцца 17./Х. На гэты Зьезд Стараста даваў дазвол, толькі з тым, што ён дазваляе на 10./Х. Сэкрэтарыят атрымаў адказ толькі 11./Х., а на просьбу Сэкрэтарыяту перанесьці Зьезд з 10./Х. на 17./Х. Стараста не згадзіўся з прычыны таго, што нібы Грамада не знайшла адпаведнага будынку пад Зьезд.

Наняты паслом Валошыным будынак Цырку на Зьезд у Ваўкавыску зумысьля быў перананяты Старостваm пад Л.О.П.П., і толькі дзеля таго, каб перашкодзіць Зьезду Грамады.

На Старасту Ваўкавыскага таксама паслана скарга да Ваяводы ў Беластоку.

✕ На паведамленьне Навагрaдзкаму Старасьце аб маючым адбыцца Павятовым Зьезьдзе Грамады ў Навагрaдку 17/Х, Стараста прыслаў Сэкрэтарыяту адказ за № 30501, у якім зазначана, што Зьезд Грамады ў Навагрaдку на 17/Х забаронены.

На Старасту Навагрaдзкага паслана скарга да Навагрaдзкага Ваяводы.

Ад Цэнтральнага Сэкрэтарыяту Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады.

Заўважана, што некаторыя сябры і гурткі Грамады ня зусім добра зразумелі тыя законы, якімі трэба кіравацца ў сваей працы, асабліва пры скліканьні агульных сходаў сяброў. Трэба добра памятаць, што на нашых землях абавязываючым законам у гэтай справе ёсьць Распараджэньне Генар. Камісара Усходніх Зямель, якое надрукована было ў нашай інструкцыі.

На падставе арт. 7 і 3 гэтага распараджэньня заўсёды трэба паведамляць уладу аб маючым адбыцца сходзе сяброў з такім вырахаваньнем, каб Стараста, якому перасылаецца паведамленьне, мог атрымаць яго прынамсі за 3 дні да сходу. Без такога Паведамленьня сход уладаю будзе лічыцца незаконным, і арганізатары яго могуць панесьці кару ў адміністрацыйным парадку. Згодна з вышэй паказаным законам таксама вымагаецца, каб была вызначана мэта сходу (прыкладам — разгляд спраў арганізацыйных), а так-жа праграма яго, — гэта значыць, трэба паказаць у паведамленьні парадак дзенны.

Цэнтральны Сэкрэкарыят разаслаў формы паведамленьняў, якія трэба пасылаць старастам.

Пры належным выкананьні ўсіх гэтых фармальнасьцяў улада ня мае права забараняць сходаў сяброў, калі яна хоча лічыцца з тымі законамі, якія цяпер істнуюць.

Мы самі мусім стаяць у сваей партыйнай працы на груньце законнасьці і таксама мусім вымагаць, каб адміністрацыйная ўлада навучылася шанаваць нашыя правы, якія забясьпечаны Канстытуцыяй.

Тое, што ім не падабаецца нашая арганізацыя—гэта рэч іншая, але мы свайго мусім дабівацца і бязупынна вясьці сваю працу. Аб кожным незаконным кроку з боку ўлады адносна нашае арганізацыі сябры Грамады і Камітэты Гурткоў абязаны безадкладна паведамляць Цэнтральны Сэкратарыят, які будзе даваць ход гэтым справам у кірунку, прадугледжаным законам.

Цэнтральны Сэкрэтарыят.

Вільня.
22/Х 1926 г.

Падзяка.

Цэнтральны Сэкрэтарыят Грамады прыносіць шчырую падзяку Гурткам: вёскі Булы, ахвяраваўшаму на пагарэльцаў 2 зл. 55 гр., і Хожаўскаму—за 9 зл. 50 гр. на тую ж мэту.

Грошы перасланы ў Пра́зарокі.

Адказы Цэнтральнага Сэкрэтарыяту на лісты.

Курачыцкі гурток. З Вашай прапазіцыяй не згаджаемся,—партыйныя білеты выдае толькі Цэнтр. Сэкрэт. — **Угрынскі гурток.** Адозву Вашу выкарыстаем. Закладывайце гурток Т-ва Бел. Школы. — **Шкодзіч.** Пастановы прыймаем да зацьверджываючага ведама. Ваўкавыскі зьезд адкладаецца па прычынам, ад нас незалежным. Пратакол, найхутчэй, будзець зужытканы камэндантам для сваіх „прыродных патрэб“. — **Сіняк С.** Заховывэлісь Вы правільна ў адносінах да паліцыі. — **Міхнаўскі гурток.** Зразумела, што будзем бараніць Вас. Як толькі хто з сяброў атрымае акт абвінавачаньня,—перасылайце да нас.— **Слабодзкі гурток.** Мелі Вы поўную рацыю, адмовіўшыся даць каманданту іменны сьпісак сяброў. Да адказнасьці за гэта не пацягнуць.— **Навагрaдзкі гурток.** Заява Старасты ня маець праўных падставаў. Ці пасылалі Вы паведамленьне па новаму ўзору? — **Шабан.** Кнігі можаце выпісаць з кнігарні—Wilno, Ostrobramska 1, Białoruska księgarnia. Друкі атрымаеце ў сваім Павятовым Камітэце. — **Баранавічы.** З грам. Цяўлоўскім ня маема нічога супольнага. Ёсьць чуткі, што ён блізкі да Паўлюкевіча і, знача, вельмі далёкі ад нас. — **Мікалай Марчук.** За прысланае дзякуем, — можа і скарыстаем. Слухі аб фінансаваньні нас Саюзам Радавых Рэспублік—байкі. Арганізацыя істнуе на сяброўскія складкі. — **Лаўскі К.** Мамонька — адзін з „лідэраў“, цяпер ужо няістнуючай беларускай эс-эраўскай партыі. Чалавек дужа скампраміатаваны, беспрынцыповы. З ім ня маема нічога супольнага;—радзім Вам зьвярнуць увагу на грамадзяніна, езьдзіўшага для нарады з ім. — **Юхновіч Канстантын.** Грамада стаіць на клясавым груньце; сьцяг яе таму—чырвоны.— **Новасёлкаўскі гурток.** Дарма атрымліваць „Беларускае Слова“ зразумела варта, — можна вокны абклеіць і на прыродныя патрэбы ўжываць. — **Сярэднясельскі гурток.** Калі камэндант ня хоча прыймаць паведамленьня, дык пасылайце яго заказным лістом непасрэдна старасьце. Паштовую квітанцыю далучайце да адрэзка ад паведамленьня і рабіце сход. — **Зарэчанскі гурток.** Вызваленскія білеты атрымалі. Вітаем новых сяброў. — **Галенчыцкі гурток.** Ува ўсіх 4-х выпадках ня бачым нічога неспадзяванага. Улада ў руках буржуазіі, і ёй вольна зьдзекавацца над працоўнымі масамі. Калі-б хто з сяброў атрымаў акты абвінавачаньня, — перашліце іх да нас. — **Селеўскі, Блізьнянскі, Эськаўскі, Бульскі, Кашалаўскі, Вольнаўскі гурткі.** Пастановы прыймаем да зацьверджаючага ведама. — **Павал Даніleвіч.** Маючым партыйныя білеты дзеля ўвахода на сход карткі запросін непатрэбны.— **Кавальнаўскі гурток.** Грашовую складку плаціце за IV квартал. У старасты ня трэба прасіць дазволу, а толькі паведамляць яго.

Не грамадзіст той, хто не падасьць дэкларацыі на беларускую школу!

ХРОНІКА.

Арышт Сымона Макуліка, былога рэдактара „Беларускай Справы“. 21/X г. г. быў пaклікaны на дапрос у м. Крынкі грам. Сымон Макулік, быўшы рэдактар „Беларускай Справы“, а цяпер давераная асоба Бел. Сялян.-Работ. Грамады, і пасьля дапросу быў арыштаваны і адасланы ў Горадню ў вастрог. Арыштаваньне грам. Макуліка быццам лучыцца з канфіскацыяй рэдагаваных ім газэтаў. За звальненьне да суду судовыя ўлады вымагаюць 12 тыс. зл. каўцыі, што зусім непасільна арыштаванаму.

Гэтае непамернае вымаганьне непасільнай каўцыі выразна тлумачыць імкненьне гэтай улады замкнуць у вастрог беларускую вясковую інтэлігенцыю, падобную грам. С. Макуліку.

У гэтай справе паслы з Белар. Сялян.-Работ. Грамады сьпешна зрабілі інтэрвэнцыю да судовай улады ў Горадні, каб звольніць грам. Макуліка і злажылі інтэрпэляцыю ў Сойме ў справе вымаганьня непамернай каўцыі.

Папулярныя лекцыі. Таварыства Беларускае Школы ладзіць—пачынаючы ад гэтае нядзелі—цыкль папулярных лекцыяў для шырокіх колаў грамадзянства — з вольным і бясплатым уваходам. Прачытаць лекцыі з розных галін беларусазнаўства і агульных прадметаў згадзіўся цэлы рад беларускіх культурных працаўнікоў. Першая лекцыя аб беларускай мове і яе месцы сярод другіх славянскіх моваў будзе прачытана адначасна ў двух мясцох грамадзянамі: Янкай Станкевічам і Ів. Савіцкім.

Таварыства праектуе ладзіць лекцыі акуратна ў кожную нядзелю.

У Бел. Выдав. Т-ве. У суботу, 23 кастрычніка, адбыўся агульны сход сяброў Беларускага Выдавецкага Т-ва ў Вільні. З агульнае лічбы 29 сяброў на сход сабралася 18—больш, чым вымаганая статутам дзеля правамочнасьці лічба (палова пражываючых у Вільні сяброў). Сход адчыніў старшыня ўраду Т-ва грам. Луцкевіч. Старшынстваваў на сходзе сэнатар А. Уласаў, за сэкрэтара быў І. Дварчанін.

З справаздачы ўраду выясьнілася, што грашовыя абароты Т-ва былі дужа малыя, аднак — дзякуючы пакладзеным паадзінокімі асобамі і ўстановамі коштам — за час справаздачы выданы друкам 22 кніжкі, якія і павялічылі маемасьць Т-ва ў тавары. Паміж іншым, у дакладзе было адзначана, што Т-ва мела вялікую матэрыяльную страту з прычыны нясумленнасьці былага кнігара Т-ва Станіслава Станкевіча, які прысвоіў сабе незаконна памяшчэньне кнігарні Т-ва пры Завальнай вул. № 7. Урад, ратуючы маемасьць Т-ва з рук нясумленнага працаўніка, быў прымушаны наняць сабе новае памяшчэньне (Вострабрамская № 1) і перавезьці туды ўсё тое, што ўдалося ўратаваць.

Агульны сход—пасьля гарачае дыскусіі—даклад ўраду і рэвіз. камісіі зацьвярдзіў, высказаў падзяку тым сябром Т-ва, якія сваей працай і энэргіяй памаглі ратаваць грамадзкае дабро, а Станіслава Станкевіча — за ўчыненую Т-ву шкоду—згодна з § 10 статуту—тайным галасаваньнем аднагалосна выключыў з ліку сяброў Т-ва.

У канцы адбыліся выбары новага ўраду Т-ва і рэвізыйнае камісіі. У склад новага ўраду увайшлі: А. Трэпка, А. Луцкевіч, Р. Астроўскі, І. Дварчанін і Грышкевіч.

Агульны Сход Беларускага Навуковага Т-ва. У той-жа дзень адбыўся і агульны сход сяброў Беларускага Навуковага Т-ва—пад старшынствам Ул. Самойлы пры сэкрэтару І. Савіцкім. Сход распачаўся справаздачай старшыні ўраду Т-ва А. Луцкевіча, які здаў справу з працы над папаўненьнем музэю Т-ва ім. Ів. Луцкевіча памяткамі старасьвеччыны, дужа цэннымі для гісторыі беларускае старое культуры, — а таксама зрабіў падробны даклад аб грашовай гаспадарцы Т-ва. Ад імя рэвізыйнае камісіі выступіў Р. Астроўскі, які, паміж іншым, падробна выясьніў справу пазыкі, зробленае з сум Т-ва Віл. Бел. Гімназіі. Зацьвердзіўшы справаздачу ўраду і рэв. камісіі, сход пастанавіў даручыць ураду спагнаць з Гімназіі доўг часткамі—бяз ніякіх працэнтаў.

Сход, згодна з зацьверджаным уладамі статутам, давыбраў двух сяброў ураду замест аднаго, выбыўшага па жэрабю, давёўшы гэтак лічбу сяброў ураду да вымаганае новым статутам лічбы шасьцёх (замест ранейшых пяцёх). Выбранымі аказаліся: Ул. Самойла і Ів. Савіцкі. За кандыдатаў выбраны: Дварчанін, Заморын, Паўловіч.

У склад рэвізыйнае камісіі ўвайшлі: Пяткевіч, Астроўскі і Грышкевіч. як сябры, Уласаў і Янка Станкевіч—як кандытаты.

У справе спагону сяброўскіх складах сход даручыў ўраду спагнаць да новага году па пяць злотых з кожнага сябра Т-ва.

З выдавецкае нівы. Выйшла з друку ў новым выданьні школьная кніжка „Родны Край“ Гарэцкай—I частка,—выданьне Белар. Выдавецкага Т-ва.

Вулічны збор. 21-га кастрычніка 1925 году ў Глыбокім адбыўся вулічны збор на беларускае школьніцтва. Сабрана ўсяго 138 зл. 47 гр. і 25 кап. серабром, якія і запісаны на прыход Т-ва Бел. Школы.

Усім, прыняўшым учасьце ў зборцы, а таксама і злажыўшым ахвяры на карысьць роднае школы, Глыбоцкая Акружная Управа высказвае шчырую падзяку.

Вялікае беларускае „дзякуй“ і тым, што адгукнуліся на прызыў і прыслалі грошы на будоўлю гімназіі ў Глыбокім: Пінскаму аддзелу Бел. Каап. Банку за—10 зл. Грам. Антосю Крышалавічу з Лап за—2 зл. Грам. Зьмітру Хахолку за—4 зл. **Управа.**

Падзяка. Глыбоцкая Акружная Управа Т-ва Беларускае Школы шчыра дзякуе за ахвяры на будоўлю Гімназіі ў Глыбокім, якія паступілі ад наступных: ад Беларускага Нацыянальнага Саюзу ў Чыкаго—25 даляраў, ад нашых братоў з Амэрыкі: О. Курдзёнка, М. К. Хохлуна, Ф. Міхайлоўскага, Н. Касарэўскага, Л. Ліхача, О. М. Грыдзюшкі, П. Шарабайкі—па аднаму дал. ад кожнага і Ю. Чукні—2 дал., пасла Валошына—3 даляры, гр. А. Войціка—5 злотых. **Управа.**

Цыркуляр новага міністра ўнутраных спраў. Новы міністар унутраных спраў ген. Славай-Складкоўскі разаслаў усім ваяводам цыркуляр, у якім даручае ім „павялічыць прадуктыўнасьць працы“ ўрадоўцаў, зьменшыць перапіску між рознымі ўстановамі, карыстаючыся для вырашэньня спраў — тэлефонам. Апрача таго, „акульнік“ радзіць рабіць часьцей зьезды старостаў, войтаў, солтысаў, паліцыянтаў і г. д. Далей „акульнік“ трэбуе ад урадоўцаў уважлівага адношаньня да інтэрэсантаў, ды аблягчэньняў пры прыманьні ад іх просьбаў, якія можна падаваць вусна, а ня толькі на пісьме. Інтэрэсант можа трэбаваць, каб сам урадовец запісаў у пратакол яго просьбу ды прачытаў яму, і гэта будзе—усё-роўна як прашэньне.

Афіцыяльны курс грошы на 26-га кастрычніка Даляр—8 зл. 97 гр. Залаты рубель — 4 зл. 61 гр.

26. X. на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 8,98. Зал. руб. 4,85. Чырвонец 47.

Школьныя справы.

Карыстаючы з Закону аб шкальніцтве з 31.VII. 1924 г. і Распараджэньня Міністра Асьветы ў паразуменьні з Міністрам Унутраных Спраў з 1.VII. 1925 г.,—на ўсей Заходняй Беларусі сяляне ізноў прыступілі да складаньня дэкляpацыяў з дамаганьнем роднай беларускай школы для сваіх дзетак. Так сама, як і ў мінулым годзе ў лютым і марцы месяцах, сяляне сотнямі ідуць у гміну, каб урадова сцьвярдзіць свой подпіс на дэкляpацых, бо гэтага вымагае Распараджэньне Міністра Асьветы.

Але тут ужо ў гміне пачынаюцца тыя самыя перашкоды, якія сотнямі паўтараліся ў леташнім годзе. Дзеля розных прычын войты ў гмінах і бурмістры ў гарадзкіх магістратах адмаўляюцца сьведчыць подпісы.

На скаргі дэклярантаў і захады беларускіх дэпутатаў Сойму Міністар Унутраных Справаў 12 лютага 1925 г. выдаў загад, каб войты сцьвярджалі подпісы ды пры тым яшчэ і бясплатна. Пакуль гэты загад дайшоў да войтаў, многія сяляне не здалелі падаць ў тэрмін дэкляpацыяў.

Сёлета адны войты ўжо адмаўляюцца тым, што няма яшчэ загаду ад Старасты, другія—што ім Стараста забараніў завяраць подпісы, трэйція—што яны не прызнаюць беларускае школы, чацьвертыя вымаюць мэтрыкі на дзяцей і г. д. і г. д.

Дзесяткі скаргаў сыплюцца ў Галоўную Управу Т-ва Беларускае Школы ў Вільні на войтаў, што ня сьведчаць подпісаў.

Галоўная Управа аб гэтым падала да ведама Міністра Унутраных Спраў і просіць, каб хутчэй быў выданы сталы загад войтам сцьвярджаць подпісы, бо-ж распараджэньне Міністры Асьветы ад 7. I. 1925 г. выдана ў паразуменьні з Міністрам Унутраных Спраў, а гэта значыць, што Міністар Унутраных Спраў таксама мусіць выдаць адпаведны загад Старастам і войтам.

Галоўная Управа Таварыства Беларускае Школы заклікае ўсё грамадзянства паведамляць яе аб фактах адмовы войтаў сьведчыць подпісы дэклярантаў. Гэтакая адмова лічыцца надужыцьцем, бо не дае магчымасьці беларусам споўніць бацькаўскі абавязак на падставе закону аб шкальніцтве.

Аб гэтых фактах Галоўная Управа будзе падаваць да ведама Цэнтральнае Улады, дамагаючыся, каб вінавайцы былі пакараны.

А тым часам Галоўная Управа заклікае як можна больш падаваць дэкляpацыяў і староўча дамагацца, каб войты сцьвярджалі подпісы.

Апроч таго, Галоўная Управа яшчэ напамінае, што пры складаньні дэкляpацыяў трэба кіравацца інструкцыяй.

Як летась, так і цяпер у некаторых вёсках дэкляранты падпісваюцца дома і даюць паўнамоцніку, каб аднёс у гміну і пасьведчыў.

Гэта зусім няправільна, ды можа папсаваць справу. Падпісвацца трэба абавязкова ў гміне, бо толькі ў гэтым прыпадку дэкляpацыя будзе правамоцная.

Паўнамоцнік-жа выбіраецца ня дзеля таго, каб заверыць подпісы ў гміне, а дзеля падачы Школьнаму Інспэктару. **Галоўная Управа.**

Увага. Дэкляpацыі з блянкамі і інструкцыямі можна выпісваць з Галоўнае Управы Т-ва Беларускае Школы—(Wilno, Wileńska ul. № 12).

Пісьмо у Рэдакцыю.

Паважаны Грамадзянін Рэдактар!

У № Вашае часопісі ў перадавой стацьці было напісана, што грам. Юдзёнак выключаны з ліку сяброў „Грамады“ 8 кастрычніка. Гэта—няточна: пастанова Цэнтр. Камітэту „Грамады“ аб выключэньні Юдзёнка і трох другіх сяброў арганізацыі (Цімаховіча Антося—білет № 1664, Хоміча Лукаша—№ 73 і Ваўка Ант.—№ 567) зроблена была 27 верасьня с. г. і запісана ў пратаколе пад № 15 з таго-ж дня. **Ц. Сэкрэтарыят Б. С.-Р. Гр.**

Карэспандэнцыі.

Вясковая дэманстрацыя грамадаўцаў сялян.

(В. Востраво, Слонімскага павету).

Зразумелі нашы сяляне, што ў арганізаванасьці сіла, тая сіла, якая ўсё зьмятае на сваём шляху і зносіць той бруд, які, дзякуючы нашаму векавому сну, назьбіраўся ў даволі-такі значнай меры. Вось і арганізаваліся ў сваю арганізацыю—шчырую заступніцу пакрыўджаных Б. С.-Р. Гр.

Кругом, дзе ні зайдзі ў вёску, сяляне з энтузіязмам вітаюць Грамаду. Ужо няма тае вёскі, дзе ня было-б гуртка, а ня гуртка, дык сяброў, упісаных у другія гурткі. У нашай вёсцы Вострава арганізаваны гурток Б. С. Р. Грамады 11/VII с. г. і спачатку ўпісалася ў яго 19 чал., а цяпер маем 65 чал.

Пашоў адзін з сяброў у паліцыю здаваць паведамленьне на рукі каманданта ў Галынцы. Камандант ня прыняў і гэтак запяяў: „Osobiście zgłosić się do starostwa i prosić zezwolenia“! Мы паведамілі Цэнтральны Сэкрэтарыят аб гэтым. Сэкрэтарыят зрабіў навет яшчэ больш, чым вымагае закон аб палітычных партыях: паведаміў старасту аб тых гуртках, якія ёсьць у павеце, паперай пад № 2040, каб больш паліцыя не рабіла перашкодаў. Дык мы пайшлі зноў складаць паведамленьне. Камандант ізноў адмовіўся, дык паслалі пoштаю да старосты за 5 дзён да сходу.

12 верасьня, а другой гадзіне адкрылі сход пяяньнем „Ад веку мы спалі“. Старшыня гуртка разьясьніў сябром тое, як адносіцца польскі буржуазны ўрад да нацыянальных меншасьцяў, якая мэта польскага асадніцтва і крэсавае палітыкі. Усе ўважна слухалі, пасьля пастанавілі як найхучэй **злажыць паўторна дэкляpацыі на родную школу**, а пакуль дадуць яе нам, дык прылажыць усе стараньні і, з дапамогаю Галоўнае Управы Т-ва Беларускае Школы ў Вільні, адчыніць прыватныя беларускія школы у Востраве і іншых вёсках. Пастанавілі дамагацца перавыбараў гміннае рады, а на сучасных радных налегчы, каб яны падаліся ў адстаўку, бо яны „жондзяць“ ад самага стварэньня Польшчы, ды так „жондзяць“, што пара ім ужо ў архіў. Гэта-ж рада нядаўна ўхваліла збудаваць халодніцу (вастрог) пры гміне (гэта замест школаў!). Сход закончылі пяяньнем „Ад веку мы спалі“, ды сталі расходзіцца; шмат яшчэ хто застаўся, — хацелі ўнясьці сяброўскія складкі і ахвяры на пагарэльцаў у Дзісеншчыне. Раптам улятаюць два паліцыянты з Галынскага пастарунку. Адзін з іх стаў у дзьвярох, забараніў уваход і выхад, а „застэмпца“ каманданта пан Хмелеўскі стаў правяраць білеты і карткі запросін і усіх стаў сабе сьпісваць на ліст. Калі мы сталі пратэставаць і сказалі: „няхай пан правярае, а не запісвае“, дык адказаў: „to moja rzecz“. Пасьля стаў чытаць паперу ад старосты, у якой той прыказвае разагнаць сабраньне і напамінае, што трэ прасіць дазволу, а не паведамляць, асьцерагаючы, што калі будзе гэткае здарэньне паўторна, дык намесцы арыштуе камітэт гуртка.

Сяляне бачылі і чулі гэта дый сьцямілі, што нам рабіць; а паліцыі дый ня толькі не спалохаліся, а яшчэ больш загартаваліся. У знак пратэсту проці гэтага зыйшоўшы з надворку ўся моладзь дэманстрацыйна запяяла „Ад веку мы спалі“... Дзесяткі грудзёў маладых стройна й малёдычна ў энтузіязьме запяялі марсэльезу. Жалем сэрца напоўнілася, калі дайшлі да слоў „Усюды сьмяюцца, усюды ганяюць, папросту хоць крыкні ратуй“... бо гэта, як нельга болей, падыходзіць да перажыванае намі цяпер хвіліны.

Паход гэты зрабіў велізарнае ўражаньне на сялян, якія з прычыны яснае пагоды і сходу гуртка сядзелі грамадкамі на вуліцы, вітаючы ад шчырага сэрца нашу моладзь, чакаючы нечага новага й лепшага. А сонца так яскрава кідала свае агністыя праменьні, саграваючы імі не адных паноў, а і нас, пакрыўджаных сялян.

Вастравец.

„Кракаўскія ластаўкі“.

(З Горадзеншчыны).

Сёлета скончылі Беларускія Вучыцельскія Курсы ў Кракаве трое вучыцялёў з Горадзенскага павету, якія былі вызначаны на гэтыя курсы Школьным Інспэктарам.

Першы: В. М. вучыцель скончыў перад вайною Вучыцельскую Сэмінарыю, паходзіць з сям'і селяніна. У часе выбарнае акцыі (1922 г.) быў мужам давер'я ад № 16. Праз увесь час шчыра працаваў на ніве беларускага адраджэнскага руху і цярпеў уціск з боку паліцыі і адміністрацыі. Многа палажыў працы пры складаньні дэкляpацыяў на беларускую школу. Сваім вясковым характарам і невычарпаным юмарам ён заахвочваў нас да працы. Да яго мы зьбіраліся ў цяжкія часіны жыцьця і заўсёды выходзілі стуль вясёлыя, поўныя надзеі.

Як толькі В. М. быў вызначаны на Кракаўскія

Курсы, першым яго ганебным крокам было тое, што ён, дзеля ўгоды Інспэктару, забраў назад з Інспэктарату дэклярацыі на нашу школу, хаця зусім ня быў паўнамоцнікам ад бацькоў і ня ён іх складаў. Цяпер В. М. скончыў курсы і назначаны польскім вучыцелем у Ломжынскае ваяводзтва. Любімым яго выразам зьяўляецца: „Теперь мне всё равно—русский, польский, белорусский“.

Другі: К. А., таксама вучыцель, скончыў перад вайною Вучыцельскую Сэмінарыю, паходзіць з сям'і селяніна. К. А. — былы афіцэр Дэнікінскае арміі. Да адкрыцьця курсаў ня выявіўся ні ўчым. Гандляваў сенам.

Цяпер гэты пан кажа: што ён скончыў польскія курсы. Не прызнае беларускае нацыянальнасьці наагул і сьмяецца з беларускае літэратуры. Лічыць сябе расейцам і лятуціць аб „Единой и Неделимой“. Таксама назначаны польскім вучыцелем у Ломжынскае ваяводзтва.

Трэйцяга, дзякуй Богу, ня ведаю, і нат боязна думаць аб ім...

Туды вам, мае паночкі, і дарога. Непатрэбны такія вучыцялі для нашых дзетак, бо яны толькі забрудзяць іх чыстыя душы! Z.

Нам пішуць з вёскі што:

× Зруйнованая вайною в. Сьвідзілаўка, Шудзялаўскае гм., Сакольскага пав., мае ўсяго 395 дзес. зямлі, палова якой нягодная і зарасла лесам.—Жыцьцё сялян—хоць у зямлю лезь. А вось цяпер прыслалі падатку плаціць за 465 дзес.—і скуль надвыжкі 70 дзес., ніхто ня ведае. Розных „залеглых і не залеглых“ вёска мусіць заплаціць 3,704 зл. 57 гр. І калі-б гэта прышлося заплаціць, то галодная сьмерць чакае сялян! Але ведама, як у нас: не заплацяць, то прыедуць, забяруць апошнія манаткі, апошнюю кароўку, і тады ўсё роўна галодная сьмерць!

× Дзяды і прадзеды сялян з в. в. Пашкаўцы, Рачканы і Гаслаўшчына, Ляхавіцкай гм., Баранавіцкага пав., заўсёды карысталіся сэрвітутам двара Грушаўка пана Грабоўскага, „а теперь не то“! Падаў пан на суд і ў-ва ўсіх інстанцыях засудзілі сялян аплаціць пану: з в. Пашкаўцы 750 зл., з в. Рачканы 1800 зл., з в. Гаслаўшчына 400 зл.—Сяляне перадалі справу ў Сойм, а пан „не зявае“,—вось, як забіраў прысуджанае: прыехалі 42 чалавекі коннай і пешай паліцыі і, пачаўшы з канца вёскі, забіралі, што ўгледзелі: хлеб, плугі, бораны, апошнія каровы і г. д. І ўсё гэта адвязьлі пану. Сяляне засталіся жабракамі, — хоць ты голасам крычы—плач.

× Як прыйшлі да нас бальшавікі ў 1920 г., то пан Юрэвіч з двара Вышпольле, Сталавіцкай гм., Баранавіцкага пав. з сьлязьмі хадзіў і прасіў сялян, каб падпісаліся, што „ён добры пан і нікому крыўды не зрабіў і ня зробіць“. Сяляне пашкадавалі плачучага пана, падпісаліся і гэтак уратавалі жыцьцё пана.—А цяпер гэты Юрэвіч вось як „шкадуе і дзякуе“ сялянам: сялянка толькі войдзе ў панскі лес па грыбы ці ягады, дык ужо пруцца сыны Юрэвіча з ружжамі і сабакамі за сялянкамі, — цкуюць сабакамі і лупцуюць кіямі! Гэтакая панская „памяць“,—гэтак яны „дзякуюць“!

× Як капаў грам. Міхал Хрэноўскі з м. Гарадка, Беластоцкага пав.,—сабе калодзеж, то суседка яго, дзячыха Сасноўская з сынам, чуць не павесілася, каб не пазволіць яму капаць каля свае мяжы, а каб капаў ён пасярэдзіне свайго падворка, праз які толькі возам можна праехаць, такі ён вузкі.—Вешалася, а ўсё ж ткі не дала рады,—Хрэноўскі выкапаў пры мяжы. Цяпер Сасноўская хваліцца, што выходак паставіць каля калодзежа. — Кажа яна: „Тут не бальшэвія, тут наша права“!

× Пан Шванскі, заступнік каманданта Хаценчыцкага пастарунку (ў Вялейшчыне), які даваў апінію аб людзях і гэтак „добра“ рабіў „бадання“—залез, выдраўшы вакно, у краму з гарэлкаю Язэпа Гарасімовіча.—Паднялі страляніну, злодзея злавілі, і пастарунковага, што быў на абходзе, сюды-ж прывялі. Злодзея за руку ўзялі! Паліцыя стараецца гэную справу „ўможыць“.

× Гарадоцкая паліцыя прыляцела ў в. Выдрычы, Гарадоцкай гм., Маладэчанскага пав., і распытвае, ці няма там гуртка „Грамады“? Але сяляне ведаюць, што ў такіх выпадках рабіць: адсылаюць яе „подальше“. Паліцыя — да сьляпога і глухога дзеда: „Czy są hurtki“? А дзед: „Дзе тыя гуркі, — са-два было ў гародзе, ды й тыя дзецігароднікі ўлезьлі і вырвалі“. — Вось і даведалiся! А сяляне сваё робяць.

× Сямернікаўскі солтыс, Гарадоцкай гм., Маладэчанскага пав., Пятрук Жаркевіч з в. Белева страшыць сваіх сялян, каб не запісваліся ў „Грамаду“. Але народ сьмяецца з гэтага брахуна і называе другім Паўлюкевічам, з тэю розьніцаю, што Паўлюкевіч за сваю брахню дастаў 1.000 злотых, а ён—воз гнілога гальля.

× 29/VIII. г. г. у в. Валотыне, В. Эсьмантоўскае гм., Горадзенскага пав., прыйшоў нейкі, як ён сябе назваў, Мартыновіч,—быццам шукаць малацельнікаў і называў сябе стрэчным братам пасла Валошына. Але аб малацьбе ён не гаварыў, а гаварыў аб палітыцы і розную брахню распускаў аб „Грамадзе“ і паслох з Б. С.-Р. Грамады. Тут сяляне зразумелі, што гэта шпік, і „пусьцілі яго з мірам“.—То зноў 8—11 нейкія „галантэрэйнікі“ гулялі ды распытвалі: „што ды як“,—але сяляне нашы—„стрэляная птушка“ і раскусілі й гэтую „галантэрэю“, ды паказалі ім, у якім баку Варшава.

× Лукер'я Лук'янюк прыйшла, ці ляпей сказаць: прыбегла да папа ў м. Нарэў, Бельскага пав., каб даведацца, калі радзіўся яе сын, якога бяруць цяпер у войска. Бегла кабета 10 вёрст, нічога зраньня ня еўшы, пацалавала айчулька ў рукі,—просіць; а той трэбуе за тое, што толькі паглядзіць у кнігі, 1 злоты. А ў кабеты—ані граша,—просіць, лямантуе; поп раззлаваўся, раскрыў кнігу і крыкнуў: „Пятага, пятага—йдзі, йдзі“! — Так кабета і не даведалася, што пятага: месяца ці году;—з тым і пайшла, плачучы.

З Радавае Беларусі.

Забясьпечаньне БСРР с.-г. машынамі.

У 1926-27 апэрацыйным годзе с.-г. машынамі і прыладамі будуць забясьпечваць вёску Цэнтраземсклад з сваімі аддзяленьнямі і беларуская с.-г. каапэрацыя.

Цэнтраземсклад мае загатовіць: 40.000 плугоў, 2.000 малатарняў, 1.000 конных прывадоў і 2.500 веялак.

Белсельсаюз загатовіць: 45.000 плуг., 15.000 малатарняў, 1.000 конных прывадоў і 3.500 веялак.

Агульная патрэба БСРР у с.-г. машынах на 1926 27 год складае: 85.000 плугоў, 3.500 малатарняў, 2.000 конных прывадоў і 6.000 веялак.

Для забясьпечаньня патрабаваньняў беларускага селяніна ў с.-г. машынах Нар, Кам. Гандлю БСРР зьвярнуўся да ВСНГБ з хадайніцтвам, каб Віцебскія мэталічныя фабрыкі забраніравалі для БСРР: 69.000 плугоў, 3.500 малатарняў, 2.000 конных прывадоў і 5.400 веялак.

На аснове гэтага Цэнтраземсклад павінен будзе атрымаць беларускіх машын: 24.000 плугоў, 2.000 малатарняў, 1.000 конных прывадоў і 1.900 веялак, а Белсельсаюз 45.000 плугоў, 1.500 малатарняў, 1.000 конных прывадоў і 3.500 веялак.

Акрамя Віцебскіх мэталічных заводаў, с.-г. машыны і прылады будзе выраблящь с.-г. майстэрня Цэнтраземскладу.

У працягу 1926, 27 году с.-г. майстэрня выпусьціць 1.600 плугоў і 600 веялак.

У Інстытуце Беларускай Культуры.

× Тэатральная падсэкцыя ІБК вызначыла цэлы рад дакладчыкаў, якія распрацоўваюць пытаньні гісторыі беларускага тэатру. Між іншым будуць распрацаваны гэткія пытаньні: беларуская батлейка, тэатр часоў Марцінкевіча, тэатр часоў паншчыны, дзейнасьць беларускага тэатру часоў адраджэньня эпохі Ігната Буйніцкага, тэатр „Беларускае Т-ва Камэдыі і Драмы“ і інш.

Апроч таго, падсэкцыя адчыняе тэатральны музэй, для якога ўжо сабрана шмат каштоўных матар'ялаў.

× Камісія па вывучэньні беларускага танцу мае камандыраваць на вёску новага балетмайстра БДТ Шчарбініна, які будзе знаёміцца з беларускімі танцамі пад кіраўніцтвам этнографа Сэрбава.

× Зараз праводзіцца запіс жадаючых паступіць у хор, які павінен скласьці аснову будучай беларускай народнай капэлы. Сябры хору будуць весьці тэарэтычныя і практычныя заняткі. Да працы запрашаюцца музыкі: Грыневіч, Ягораў і Тэраўскі.

× Ранейшая камісія беларускага стылю рэарганізавана ў камісію гістарычнага мастацтва.

× Жыдоўскі аддзел ІБК апрацаваў жыдоўска-беларуска-расейскую тэрміналёгію па біалёгіі, матэматыцы і праву.

Тэрміналёгія здана ў друк.

Беларускае т-ва драматычных пісьменьнікаў і кампазытараў.

5 чэрвеня 1926 году Народны Камісарыят Унутраных Спраў зацьвердзіў Статут Беларускага Т-ва драматычных пісьменьнікаў і кампазытараў.

У часовае праўленьне агульным заснаўчым сходам абраны наступныя т. т.: Флёрыян Жданові ч (старшыня), А. Міровіч, М. Красінскі (сябры) і В. Шашалевіч (сэкратар).

Паводле статуту, сябрамі т-ва маюць права быць драматычныя пісьменьнікі, перакладчыкі і кампазытары, творы якіх (літаратурныя, музычныя, вакальныя) былі выкананы тым ці іншым парадкам з прадажай білетаў, а таксама мастакі, дэкаратары, творы якіх выкарыстоўваюцца прафэсыянальнымі артыстамі ў часе тэатральных пастановак.

Гарбары—ангельскім гарняком.

Кампанія дапамогі бастуючым ангельскім гарняком сярод гарбароў БСРР прайшла надта пасьпешна. Гарбары ў фонд дапамогі гарняком перадалі звыш 2.000 руб.

Грашавыя паступленьні ў МОПР за жнівень.

У ЦК МОПРу БСРР у працягу жніўня паступіла 4.000 руб., якія адасланы ў ЦК МОПРу ССРР.

Юрыдычныя парады.

Падпішчыку № 5090. Папрабуйце прасіць Павятовы Соймік, каб Вас звольніў ад платы. **Падпішчыку № 1402.** Ацэнку можна рабіць адну, а пасьля падаваць у суд. **Падпішчыку № 3054.** Выдайце каму-небудзь даверанасьць, і можна судзіцца; справа для Вас пэўная. **Паўлу Серадзе.** Можна дахадзіць судом. **Мацею Батэлю.** Калі ад дня сьмерці дзядзькі не прайшло 10 гадоў, дык можна судзіцца. **Бладысю Божку.** Судом нічога ня зробіце; папрабуйце зьвярнуцца да Зямельнага Ураду. **Міхалу Копэцю.** 1) Гаспадарка належыць да Вашага бацькі і яго патомства, 2) Перш трэба прасіць Міравы Суд паставіць над дзяцьмі апеку, 3) Ад 15 да 150 злотых. **Тодару Сапегу.** Куратара павінен быў назначыць Акружны Суд, да катарага і трэба зьвярнуцца, калі хочаце дахадзіць зьмены куратара.

Паштовая скрынка.

Кігану Ніканору. Справа арганізацыі гурткоў стаіць ня блага. У чародным нумары падамо сьпіс іх. Дык спэцыяльная адозва да сялян Слонімшчыны—лішняя.—Пісаць можаце добра, дык просім і далей прысылаць карэспандэнцыі.

Міхасю В. Грамадзісту. Аб горадзенскім зьезьдзе „Грамады“, спэктаклі і сьвяткаваньні ў Горадні 20 х угодкаў беларускае прэсы мы ўжо пісалі. Зьмяшчаючы Вашу карэспанд., мы-б паўтарылі тое самае. Пішэце, — тым больш, што можаце і ўмееце пісаць; з удзячнасьцяй скарыстаем.

Карэсп. з Берасьця, апісаўшаму, што ў верасьні пры выбарах у магістрат у Берасьці радыкальныя партыі, ня гледзячы на рэпрэсіі дэфэнзывы, атрымалі 6 мандатаў;—і што начальнік дэфэнзывы Кобазь, былы сябра „Союза Русскаго Народу“, —заклікаўшы ў свой кабінет, да паўсьмерці зьбіў работніка Ст. Касінскага, якога звольнілі з вастрогу толькі дзякуючы паслу Ю. Сабалеўскаму з Бел. Сял.-Раб. Грамады. — Гэтай Вашай карэспандэнцыі зьмясьціць ня можам, бо Вы забыліся падаць свой адрэс і прозьвішча. Пішэце, падаючы свой адрэс і прозьвішча, — скарыстаем з удзячнасьцяй.

Грамадзісту № 10548. Вашай карэспандэнцыі аб Паўлюкевічу не зьмяшчаем, бо шкадуем на гэтую брыду марнаваць паперы. Аб Паўлюкевічу ня толькі пісаць, але і гаварыць ужо ніхто ня хоча. Ён ужо „свою пѣсенку спѣлъ“.

Усячына.

Паліцэйскія сабакі.

Сабакі на службе паліцыі—гэта апошняе слова сышчыцкай тэхнікі. Двух. нямецкіх спэцыялістаў, паставіўшых сабе мэтай праверыць запраўдныя здольнасьці сабак да сышчыцкай работы, — сьцьвярджаюць, што яны ня так вялікі.

З 132 экспэрымэнтаў, дзе сабакам былі пастаўлены гэтакія задачы:

1) знайсьці сьлед пасьля 4 гадзін; 2) пазнаць чалавека па сьлядох, якія аставіў; 3) пазнаць чалавека паводлуг рэчы, якую пакінуў,—толькі пяць далі добрыя рэзультаты.

Найлепш выпаўняюць гэтую работу... людзі!

ЦЭНТРАЛЬНЫ СЭКРЭТАРЫЯТ
Белар. Сялян.-Работ. Грамады
перанесены
ў новае памяшчэньне: **Вялікая вул. 30—9.**
Усялякую карэспандэнцыю адрэсуўце на гэты адрэс.

Адказны-Рэдактар: **К. Вайтовіч.** Друкарня **Я. Левіна**, Вільня, Нямецкая 22. Выдавец пасол на Сойм **П. Мятла.**